

Uz sākumlapu>Jūsu tiesības>Noziedzīgos nodarījumos cietušie>Kompensācija>Zaudējumu atlīdzības pieprasīšana no likumpārkāpēja Zaudējumu atlīdzības pieprasīšana no likumpārkāpēja

Itālija

Kā tiesas procesā (kriminālprocesā) es varu pieprasīt kaitējuma atlīdzību no noziedzīga nodarījuma izdarītāja vai izmantot citus tiesiskās aizsardzības / kompensācijas līdzekļus, un kam man jāadresē šī prasība?

Noziedzīgā nodarījuma izdarītājam ir jāatlīdzina cietušajam nodarītais kaitējums. Kriminālkodeksa 185. pants nosaka, ka kompensācija par visiem noziedzīgajiem nodarījumiem ir jāmaksā atbilstīgi civillikuma noteikumiem. Ja noziedzīgs nodarījums ir radījis materiālu vai morālu kaitējumu, noziedzīgā nodarījuma izdarītājam un jebkurai personai, kura atbilstīgi civillikumam ir atbildīga par noziedzīgā nodarījuma izdarītāja rīcību, ir jāmaksā atlīdzība. Civiltiesībās noziedzīga nodarījuma radīts kaitējums ir viens no apstākļiem, kuru gadījumā var būt jāatlīdzina morāls kaitējums (Civillkodeksa 20159. pants). Cietušajam ir iespēja izvēlēties divas atšķirīgas iespējas, kā saņemt kompensāciju par tam radīto kaitējumu. Cietušais var kļūt par kriminālprocesa dalībnieku kā civilprasītājs — tas nozīmē, ka cietušais ceļ savu civilprasību kriminālprocesa gaitā (*costituzione di parte civile*): kriminālprocesa beigās krimināltiesā novērtēs radīto kaitējumu un piešķirs atlīdzību vai tikai konstatēs, ka ir tiesības saņemt atlīdzību, un nosūtīs puses uz civillietu tiesu, lai noteiktu maksājamo summu. Kriminālprocesa kodeksa 74. pants nosaka, ka kriminālprocesa laikā jebkura persona, kurai noziedzīga nodarījuma dēļ ir radīts kaitējums, vai šīs personas mantinieki var celt civilprasību pret tiesājamo vai pret jebkuru civiltiesiski atbildīgo personu par kaitējuma atlīdzību atbilstīgi Kriminālkodeksa 185. pantam.

Cietušais var arī tieši uzsākt civilprocesu, iesniedzot atlīdzības prasību parastajās civillietu tiesās.

Attiecības starp civillietām un krimināllietām regulē Kriminālprocesa kodeksa 75. pants. Civilprasību, kas iesniegta civillietu tiesā, var jebkurā laikā pārsūtīt uz kriminālprocesu līdz brīdim, kad civillietu tiesa pieņem spriedumu pēc būtības pat tad, ja šo spriedumu vēl var pārsūdzēt. Šajā gadījumā civilprasības izskatīšana vairs netiek turpināta, un krimināltiesā lemj arī par civilprocesa izmaksām. Civillietu tiesa turpina civilprasības izskatīšanu, ja tā nav pārsūtīta izskatīšanai kriminālprocesā vai ja tā tika celta laikā, kad kriminālprocesam vairs nebija iespējams pievienot civilprasību. Ja pēc tam, kad civilprasība ir pievienota kriminālprocesam vai kad ir pieņemts pirmās instances spriedums krimināllietā pret pusi, kura ir tiesājamais kriminālprocesā, civillietu tiesā tiek celta civilprasība, civilprocess tiek apturēts līdz galīgajam spriedumam krimināllietā, izņemot tiesību aktos noteiktos izņēmumus.

Kurā kriminālprocesa brīdī man ir jāiesniedz sava prasība?

Civilprasību var pievienot kriminālprocesam līdz iepriekšējai uzklaustīšanai vai pat vēlāk, proti, līdz brīdim, kad ir izpildītas sākotnējās darbības, kas saskaņā ar Kriminālprocesa kodeksa 484. pantu ir jāpabeidz līdz lietas pienācīgas izskatīšanas uzsākšanai tiesā. Kad ir sasniegta šī stadija, kriminālprocesam vairs nevar pievienot civilprasību. Ja civilprasītājs pievienojas kriminālprocesam pēc liecinieku, ekspertu un konsultantu uzaicināšanas beigu termiņa, kas noteikts Kriminālprocesa kodeksa 468. panta 1. punktā, civilprasītājs nevar izmantot tiesības iesniegt liecinieku, ekspertu un tehnisko konsultantu sarakstus. Kad civilprasītājs ir pievienojies civilprocesam, tas kļūst par tiesvedībā iesaistītu pusi pirmās instances un apelācijas instances tiesā, ja vien netiek izslēgts no lietas vai brīvpārāīgi neatsakās no dalības tajā. Kriminālprocesam pievienotu civilprasību var izbeigt divos gadījumos: 1) valsts prokurors, tiesājamais vai civiltiesiski atbildīga persona var iesniegt pieteikumu civilprasītāja izslēgšanai (Kriminālprocesa kodeksa 80. pants) vai tiesa pēc saviem ieskatiem var pieņemt rīkojumu, ar kuru civilprasītājs tiek jebkurā laikā izslēgts līdz brīdim, kad sākas lietas izskatīšana pirmās instances tiesā (Kriminālprocesa kodeksa 81. pants); 2) civilprasītājs vai tā īpašais pārstāvis (*procuratore speciale*) jebkurā procesa posmā var rakstveidā vai mutiski tieši atsaukt civilprasību; civilprasība tiek uzskatīta par atsauktu, ja netiek iesniegti procesuālie dokumenti vai mutvārdu skaidrojumi vai ja tiek celta prasība civiltiesā (Kriminālprocesa kodeksa 82. pants).

Ko es varu pieprasīt prasībā un kā man tā jāsapagatavo (jānorāda kopējā summa un/vai jāuzskaita atsevišķi zaudējumi, negūtā peļņa un procenti)?

Civilprasībā, kas pievienota kriminālprocesam, var lūgt atlīdzību par materiālu vai morāla kaitējumu, medicīniskajiem izdevumiem, juridisko palīdzību, tehniskajām konsultācijām un citiem izdevumiem, kuri ir radušies un dokumentēti, ja vien tie izriet no izdarītā noziedzīgā nodarījuma.

Vai šādai prasībai ir īpaša veidlapa?

Itālijas kriminālprocesā nav oficiālas formas, bet ir jāizpilda turpmāk norādītās prasības.

Civilprasītājam ir jābūt spējai iesniegt prasību tiesā (*capacità processuale*). Deklarācija par to, ka puse vēlas pievienoties kriminālprocesam kā civilprasītājs, ir jāiesniedz attiecīgās tiesas reģistrā vai tiesas sēdes laikā; lai tā būtu pieņemama, deklarācijā ir jāiekļauj šāda informācija: a) fiziskās personas dati vai tās asociācijas vai organizācijas nosaukums, kura lūdz to iekļaut lietā kā civilprasītāju, kā arī informācija par minētās personas, asociācijas vai organizācijas juridisko pārstāvi, b) tiesājamā, pret kuru tiek celta civilprasība, personas dati vai cita personas informācija, kas ļauj tiesājamo identificēt, c) pilns tā jurista vārds un uzvārds, kurš pārstāv civilprasītāju, kā arī informācija par viņa/viņas pilnvarojumu rīkoties, d) prasības pamatojums, e) jurista paraksts. Ja deklarācija netiek iesniegta tiesas sēdes laikā, civilprasītājam par to jāinformē citi lietas dalībnieki, un attiecībā uz katru no dalībniekiem deklarācija stājas spēkā tajā datumā, kad par to attiecīgajam dalībniekam ir ticis paziņots. Ja jurista pilnvarojums rīkoties nav piestiprināts tās deklarācijas apakšējā daļā vai malā, ar kuru civilprasītājs vēlas pievienoties procesam, bet tā vietā tiek piešķirts vienā no veidiem, kas uzskaitīti Kriminālprocesa kodeksa 100. panta 1. un 2. punktā, pilnvarojums ir jāiesniedz reģistrā vai tiesas sēdes laikā kopā ar deklarāciju.

Kādi pierādījumi man jāiesniedz prasības pamatošanai?

Kriminālprocesā, lai noteiktu tiesājamā vainu vai nevainību, civilprasība ir papildu prasījums. Prokuratūrai ir jāpierāda, ka tiesājamais ir vainīgs. Tomēr civilprasītājs var iesaistīties pierādījumu sniegšanas procesā, jo īpaši attiecībā uz pierādījumiem par radīto kaitējumu, tā apjomu utt. Savukārt civilprocesā pierādīšanas pienākums attiecībā uz pierādījumiem par radītā kaitējuma apjomu parasti ir cietušajam (piemēram, medicīniskās izziņas), lai gan pierādīšanas pienākumu var izpildīt, parādot, ka cietušajam par labu pastāv juridiska prezumpcija.

Vai pirms tiesvedības un/vai tās laikā es varu saņemt juridisko palīdzību? Vai varu to saņemt, ja nedzīvoju valstī, kur notiek lietas izskatīšana?

Valsts apmaksāta juridiskā palīdzība ir pieejama personām, kuru gada ienākumi nepārsniedz noteiktu līmeni — to piešķir, ja process notiek Itālijā, un tā ir pieejama gan Itālijas, gan citu valstu valstspiederīgajiem. Šo jautājumu regulē prezidenta dekrēts Nr. 115/2002.

Kādā gadījumā krimināltiesā noraidītu manu prasību pret noziedzīga nodarījuma izdarītāju vai atteiktos par to lemt?

Ja tiesājamais kriminālprocesā tiek atzīts par nevainīgu, civilprasība netiks apmierināta. Ja sākotnējās izmeklēšanas laikā tiek iesniegts lūgums piemērot tādu soda mēru, par ko panākta vienošanās (*richiesta di applicazione di pena*), turpmākā tiesas sēdē nevar pieņemt pieteikumu par pievienošanu kriminālprocesam civilprasītāja statusā. Šādu pieteikumu pievienoties procesam nevar arī iesniegt tiesas sēdē, kas notiek pēc lūguma piemērot soda mēru, par ko panākta vienošanās procesā par iebildumu pret noteikto soda mēru, neuzklausot tiesājamo (*opposizione a decreto penale*), vai iebildumu pret

rīkojumu attiecībā uz tūlītēju spriedumu (*opposizione a decreto di giudizio immediato*). Tiesību aktos ir arī nepārprotami aizliegts pievienoties kriminālprocesam civilprasītāja statusā citos noteiktos gadījumos, piemēram, kad tiek tiesāta nepilngadīga persona.

Vai es varu pārsūdzēt šādu lēmumu vai izmantot citus tiesiskās aizsardzības / kompensācijas līdzekļus?

Tiesas procesa beigās pēc pirmās instances vai apelācijas tiesas sprieduma civilprasītājs var uzskatīt, ka galīgajā lēmumā nav atbilstoši ņemts vērā tam radītais kaitējums — šādā gadījumā civilprasītājs var apstrīdēt spriedumu, atkal iesaistot savu juristu, taču to var darīt tikai attiecībā uz iedajām vai noteikumiem, kas saistīti ar civilprasību par kaitējuma atlīdzību. Ar turpmāku spriedumu var tikt mainīts pirmās instances tiesas spriedums attiecībā uz tā civiltiesiskajiem aspektiem (un tāpēc arī attiecībā uz kaitējuma atlīdzību). Ar šādu spriedumu var tikt atceltas sprieduma par kaitējuma kompensāciju negatīvās sekas, bet tas nekādi neietekmē konstatējumus par tiesājamā kriminālatbildību — ja tiesājamais netika atzīts par vainīgu atbilstoši krimināllikumam, viņš/ viņa uzskatāms(-a) par nevainīgu arī pēc tam, kad spriedums ir ticis mainīts par labu civilprasītājam. Tāpēc krimināltiesas lēmums par tiesājamā kriminālatbildību paliek spēkā, ja spriedumu, kurā tiesājamais netiek atzīts par vainīgu, apstrīd tikai civilprasītājs. Tādējādi var rasties objektīvs un reāls konflikts starp pirmās instances tiesas sprieduma konstatējumiem, pēc kuriem tiesājamais tiek atzīts par nevainīgu krimināltiesību nozīmē, un apelācijas tiesas, kura izvērtē tos pašus faktus kā pamatu nolēmumam par kaitējuma kompensēšanu, sprieduma konstatējumiem pēc tam, kad civilprasītājs ir spriedumu apstrīdējis. Tas ir ārkārtīgi tehnisks un sarežģīts jautājums.

Ja tiesa ir nolēmusi par atlīdzības piešķiršanu, kā es varu panākt, ka spriedums tiek izpildīts attiecībā uz noziedzīga nodarījuma izdarītāju, un kādu palīdzību es varu saņemt, lai to panāktu?

Pēc civilprasītāja pieprasījuma un ja ir atbilstīgs pamats, tiesa pasludinās tās rīkojumu par kompensāciju un kaitējuma atlīdzību par pagaidu kārtā izpildāmu. Rīkojums par pagaidu pirmo maksājumu (*provvisoriale*) vienmēr ir nekavējoties izpildāms. Kad spriedums stājas spēkā, puse var pieprasīt tā izpildi atbilstoši parastajiem civilprocesa noteikumiem.

Lapa atjaunināta: 12/03/2019

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.